Mottagare
Regionstyrelsen

Ansökan om medel för regionala utvecklingsåtgärder. Energihubbar

Förslag till beslut

- Research Institutes of Sweden ABs (RISE AB) samverkansprojekt *Energihubbar* finansieras med 13 procent av projektets faktiska kostnader, dock högst 4 000 000 kronor. Medlen tas från regionala utvecklingsmedel, anslag 1:1, under perioden 2027-01-01–2030-04-30.
- Beslutet gäller förutsatt att övrig finansiering beviljas.

Sammanfattning

Projektet *"Energihubbar"* syftar till att hjälpa gotländska små och medelstora företag att hitta lösningar för lokal elproduktion, energilagring och flexibilitet. En energihubb samordnar produktion, lagring, styrning och elanvändning hos en eller flera aktörer bakom mätaren, på kundsidan av nätanslutningspunkten. Effekttoppar minskar; egenanvändning ökar; lokal produktion tillvaratas.

Projektet tar vid efter regionens projekt Energiön Gotland. Färdplanen för Gotlands energiomställning pekar ut hybridparker med lagring, lokala prissignaler och incitament för flexibilitet som prioriterade insatser. I Energihubbar Gotland tar 25 parter i hela värdekedjan fram minst åtta platsanpassade hubbplaner, verifierar metoden i minst tre piloter varav två i fysisk demonstrationsmiljö, och bygger vidare på utredningar om överskottsel, flexibla tariffer och framtida elbehov. Resultaten paketeras i en öppen handbok med checklistor och mallar för tre standardtyper av energihubbar och förvaltas i den regionala samverkansstrukturen efter projektslut.

RISE AB är projektägare. Projektet pågår mellan perioden 2027-01-01–2030-04-30 och har en total budget om 32 854 146 kronor.

Ärendebeskrivning

Kapaciteten i Gotlands elsystem är begränsad, och lokal produktion tas inte tillvara. Gotlands elsystem försörjs via två HVDC-kablar från fastlandet. Elförbrukningen var 848 GWh år 2025 varav den lokala produktionen, huvudsakligen vindkraft, ett normalår motsvarar cirka hälften. Sedan 2024 styrs vindkraftverken ned vid låga elpriser. Enligt WSP:s utredning *Överskottsel på Gotland* (Region Gotland, 2026) skedde cirka 40 procent av all vindkraftsexport 2023–2024 vid spotpris under överföringsavgiften på 10,5 öre/kWh, och det beräknade överskottet år 2024 låg mellan 63 och 154 GWh beroende på

metod, i storleksordningen 100 GWh. Under 2025 sjönk vindelsproduktionen till cirka 300 GWh. Solel levererade 26 GWh 2025 från 41 MW ansluten effekt, och i anslutningskön ligger solparksprojekt om många hundra MW som väntas bli aktuella först när Gotland ansluts till stamnätet omkring 2030.

Färdplanen för Gotlands energiomställning, godkänd av regionstyrelsen den 10 juni 2026 inom projektet Energiön Gotland, ramar in läget. Gotland ingår i prisområde 3 och saknar därför lokala prissignaler som speglar överskott i det egna nätet. Färdplanen pekar ut hybridparker med sol och batterilager om 150–200 MW spridda över ön, lokala prissignaler och stödsystem som främjar lagring och egenproduktion, incitament för flexibilitet samt demonstrationer och spridning av goda exempel som prioriterade insatser. Länsstyrelsens scenarier i FRAMAT visar att elbehovet fördubblas till drygt 2 000 GWh vid stärkt regional utveckling och blir 3,5 gånger större vid expansiv utveckling med CCS och e-bränslen. Vid höjd beredskap ska lokal produktion kombineras med lagring och reservkraft, och Färdplanen beskriver den vindkraft som i dag inte utnyttjas som en betydande resurs.

Projektets mål är att 25 parter i hela värdekedjan tar fram minst åtta platsanpassade hubbplaner, verifierar metoden i minst tre piloter varav två i fysisk demonstrationsmiljö, och bygger vidare på utredningar om överskottsel, flexibla tariffer och framtida elbehov. Resultaten paketeras i en öppen handbok med checklistor och mallar för tre standardtyper av energihubbar och förvaltas i den regionala samverkansstrukturen efter projektslut.

Projektets primära målgrupp är små och medelstora företag på Gotland med flexibilitetspotential eller energiintensiv verksamhet, i ett småskaligt näringsliv med hög andel mikroföretag. Tjugo företagspartner representerar hela värdekedjan för en energihubb. Energiproduktion och projektutveckling: SunSpark Nordic AB (solparker och datacenter), Orrön Energy Sweden AB (vindkraftsnavet på Näsudden, cirka 165 GWh per år, potentiell energihubb med batterilager, Energimarknadsinspektionens referensgrupp), Ryftes Energi och Förvaltning AB (sol, vind och batterilager bakom mätaren) och Austerland Energi Ekonomisk förening (lokal energigemenskap på Östergarnslandet med driftsatt solpark om 1,6 MW, potentiell energihubb). Nät och kraftinfrastruktur: Holtab AB (ställverk och nätstationer), Fortum Markets AB (optimering av batterilager kopplad till elhandel, flexibilitet, alternativa lager som vätgas) och JoSwe El AB (elinstallatör). Lagring och systemintegration: Samvolt Sweden AB (batterilager och styrning), KP Sverige AB (hårdvara) och Nordic Energy Partner AB (systemintegration). Analys och mätning: IoT Open AB (Skellefteå Krafts bolag för IoT-plattform och datahantering), X-IT-API AB (systemintegration med metoden PAL, medverkan i Vinnovaprojektet AIPI) och Sitemax AB (lokala kommunikationsnät). Industri och nyttolaster: Heidelberg Materials Cement Sverige AB (cementfabriken i Slite, cirka 350 GWh per år), Nordkalk AB (större elförbrukare med eget internt kabelnät), Roma Grus AB (kross- och asfaltsproduktion), Gotlandsägg AB (förädling i Tingstäde, SNI 10850), BRS Networks AB (datacenter) och Gotlands Elektrifierings Demonstrator AB (Tjauls gård: vind, sol, andrahandsbatterier,

demonstrator i SIMPLE och AIPI). Gotland Tech Development AB medverkar med nyttolastdata.

Kostnads- och finansieringsbudget perioden 2027-01-01—2030-04-30

Kostnader	2027	2028	2029	2030	Totalt
Personal inkl. lönebikostnader	6 987 781	8 278 790	8 257 809	1 418 994	24 943 374
Schablonkostnader	2 267 187	2 551 721	2 539 110	552 754	7 765 481
Summa kostnader	**9 254 968**	**10 830 511**	**10 796 919**	**1 971 748**	**32 854 146**
Finansiering					
Region Gotland, anslag 1:1	822 648	1 798 748	1 378 604	0	4 000 000
Privat medfinansiering i annat än pengar	4 899 100	4 899 100	4 899 100	1 616 893	16 354 193
Europeiska regionala utvecklingsfonden	3 521 220	4 120 663	4 930 547	354 855	12 499 953
Summa finansiering	**9 254 968**	**10 830 511**	**10 796 919**	**1 971 748**	**32 854 146**

Bedömning

Projektet Energihubbar förväntas bidra till Agenda 2030 genom att primärt arbeta mot mål 7 *Hållbar energi för alla*. Projektets förväntas även ha en positiv påverkan på mål 9 *Hållbar industri, innovation och infrastruktur*.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att projektet överensstämmer med prioritering *"Gå före i klimat och energiomställningen*" i den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040. Projektet bidrar också till ett av Gotlands utpekade styrkeområden, dvs. *Näringslivets energiomställning*.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att projektet kommer att bidra till att uppnå ett flertal mål i Genomförandeprogram för klimat, miljö och energi. Projektet kan sannolikt bidra till att uppnå målen *"utsläppen av växthusgaser ska kontinuerligt minskas med 10–15 % per år jämfört med föregående år", "Gotland har klarat ett förnybarhetsmål för energi"* och *"den regionala innovationskapaciteten är stärkt"*. Regionstyrelseförvaltningen föreslår bifall.

Villkor

För beslut gäller bestämmelserna i förordning (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken samt Allmänna villkor.

Särskilda villkor

Beslutet gäller förutsatt att övrig finansiering beviljas och att Region Gotland fortsatt tilldelas medel för regionala utvecklingsåtgärder.

Projektet ska i all sin externa kommunikation informera om att insatserna är delfinansierade av Region Gotland. Region Gotlands logotyp ska finnas med på allt tryckt material, på hemsidor, i annonser och i alla sociala medier som projektet tar fram. Region Gotland logotyp ska vara synlig för besökare i anslutning till den lokal som projektägare nyttjar. Region Gotlands med-finansiering ska omnämnas vid intervjuer i sociala medier, tidningar, radio och TV.
Representanter för projektet ska delta på obligatoriska erfarenhetsträffar, till exempel projektfrukostar, som arrangeras av Region Gotland.

Projektledare och projektmedarbetare ska finnas tillgängliga för löpande uppföljning under projektperioden.

Stödmottagaren ska under projektets gång lämna in ansökan om utbetalning och lägesrapport till Region Gotland enligt samma tidsplan för rapportering som till Tillväxtverket.

Slutrapportering och ansökan om slututbetalning ska vara Region Gotland tillhanda en månad efter projektavslut (via minansokan.se).

Beslutsunderlag

”Energihubbar” - ansökan om medel för regionala utvecklingsåtgärder inkom 2026-09-10.
Tjänsteskrivelse regionstyrelseförvaltningen daterad 2026-10-19.

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Klicka eller tryck här för att ange text.